

Hur bör kost och vätskeintag se ut för att optimera hälsa- och prestation hos fotbollsspelare?

Stefan Pettersson

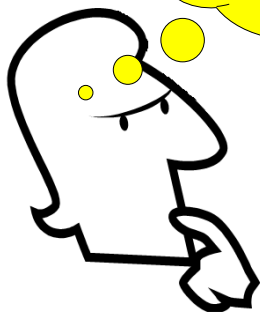
Stefan Pettersson, lektor vid Institutionen för kost och idrottsvetenskap vid Göteborgs universitet, samt kostrådgivare vid Sveriges Olympiska kommitté.

Nutritionella aspekter av betydelse för hälsa och prestationsutveckling hos idrottare

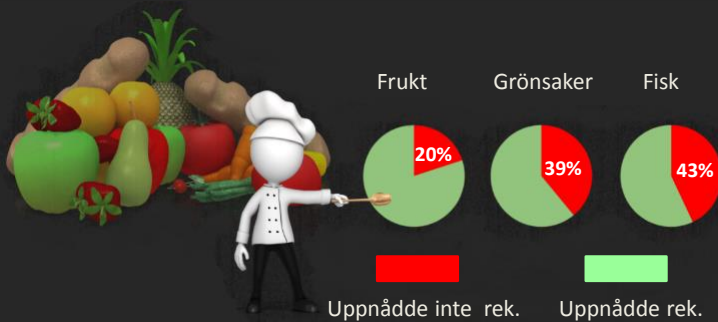
Vad kan fotbollsspelare förvänta sig genom enkla förändringar/förbättringar av sitt kost och vätskeintag?

- Förkortad tid för återhämtning mellan träningspass-matcher
- Förlängd uthållighet=möjliggör hårdare träning eller ↑kapacitet under matcher
- Förbättrad koncentrationsförmåga, speluppfattning och precisionsförmåga

För lite sömn och en ohälsosam kost kan öka skaderisken! Van Rosen et al (2016) SJMSS

339 elever på 15 svenska idrottsgymnasium fyllde i enkäter gällande träning, stress, skador, nutrition och sömn vid 2 tillfällen (vår-höstermin)

19% av idrottarna uppnådde inte rek gällande sömn (>8h/natt under vardagarna)

INVERKAN PÅ SKADERISK

-61% Att sova >8h/natt under vardagarna reducerar risken för skada med 61%

-64% Att uppnå rek. kostintag reducerar risken för skada med 64%

Varför bör vi fokusera på att förbättra kostintaget bland våra barn-ungdomsspelare?

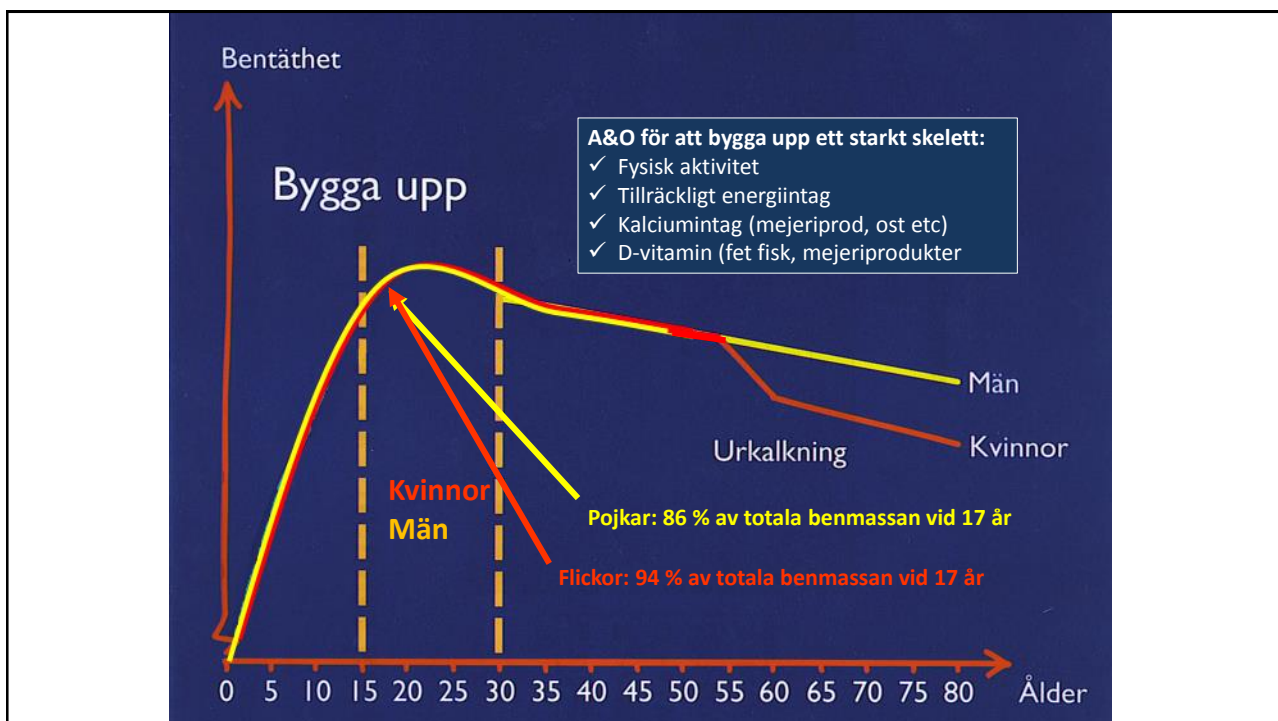
Hälsa

- Genomgår en period av tillväxt: ytterligare behov av energi och näringsämnen för såväl långsiktig hälsa som prestation

Långsiktig prestation

- Kost för prestation inte i fokus för barn/mkt unga spelare...
MEN

...lyckas man etablera mat- och dryckesvanor som gynnar prestation underlättar det framtida (mer prestationsinriktat) idrottsutövande!

Kost och järnstatus bland ungdomar

- **Studie¹ på 1020 st 15-åriga ungdomar i Göteborg:**

44 % (634 st) av flickorna och 23% av pojkarna (486 st) hade låga järndepåer

20-25 % av all energi från godis, chips, läsk...

- **Studie¹ på 33 st 14-16 åriga spanska fotbollspelare** (träningssmängd 4 dagar/vecka+ matchspel)

48% påvisades ha otillräckliga järndepåer..

¹Sjöberg et al (2015) Eur J Clin Nutr

²Iglesias-Gutierrez (2005) Can J Appl Physiol

Järn rekommendationer

Pojkar och flickor: 7-10 år = 10 mg

Pojkar 11-18 år = 12 mg

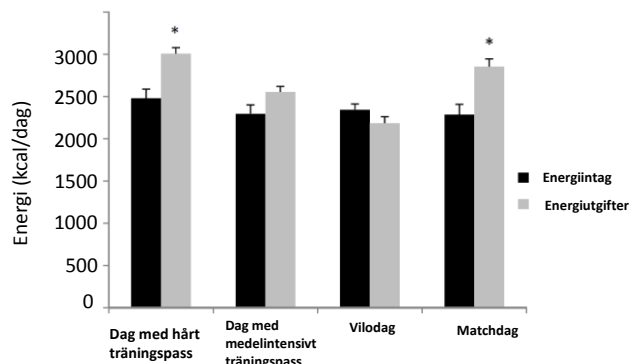
Flickor/kvinnor: 11-60 år = 15 mg

Ex. på järninnehåll i livsmedel

<u>Per portion (g)</u>	<u>järn (mg)</u>	
• blodpudding (100)	17	 = 130% av dagsbehovet
• nötfärs (100)	2,6	
• 1 dl havregryn (35)	1,8	
• pasta, okokt (100)	1,3	
• leverpastej (15)	0,8-1,2	
• 1 st ägg (55)	1	
• falukorv (100)	1	
• kyckling (100)	0,9	

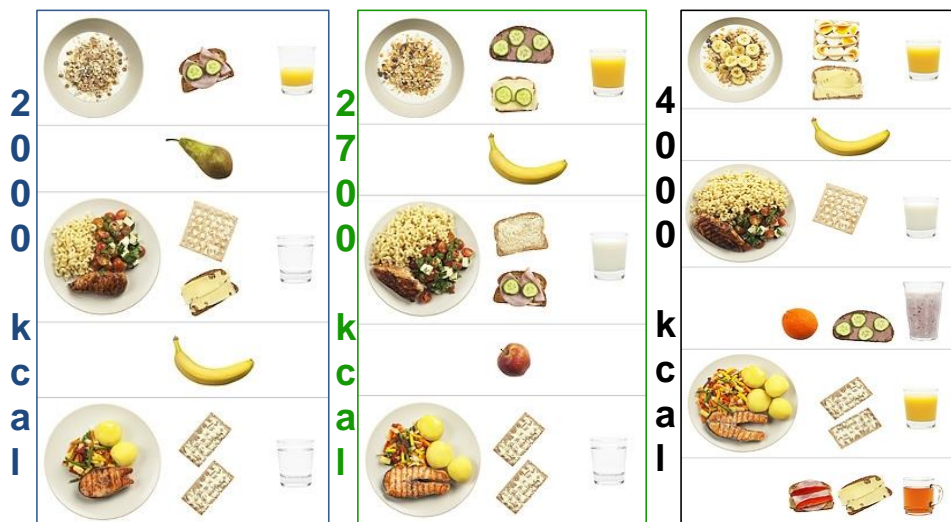
Hur ser forskningen ut gällande ungdomsspelares energiintag och energiutgifter?

- 10 st 15-åriga fotbollsspelares (engelsk fotbollsakademi) energiintag och utgifter undersöktes under en vecka, samt specifikt skillnader mellan vilodag, matchdag samt dagar med olika typer av träningspass
- I genomsnitt förbrukade spelarna 300 kcal/dag mer än de konsumerade via mat & dryck
- Lågt kolhydratsintag i förhållande till den mängd träning som bedrivs samtidigt som en stor del av kolhydratsintaget kom från socker

(Briggs et al (2015). Nutrients)

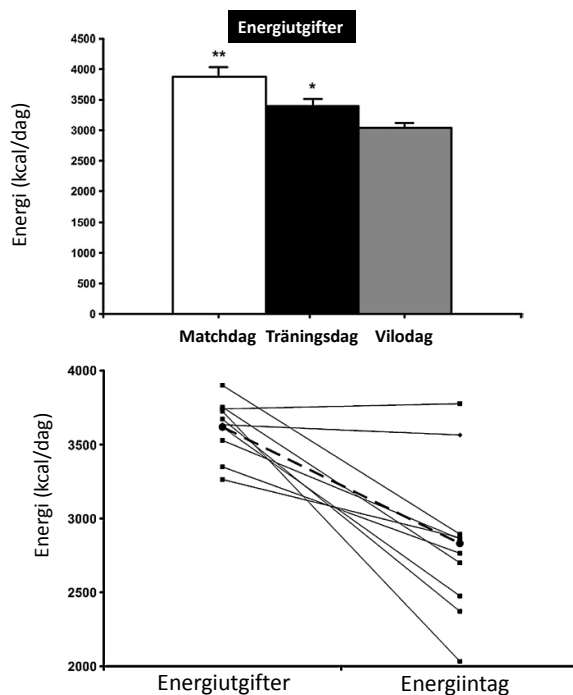
Exempel på matdagar för att nå 3 olika energinivåer

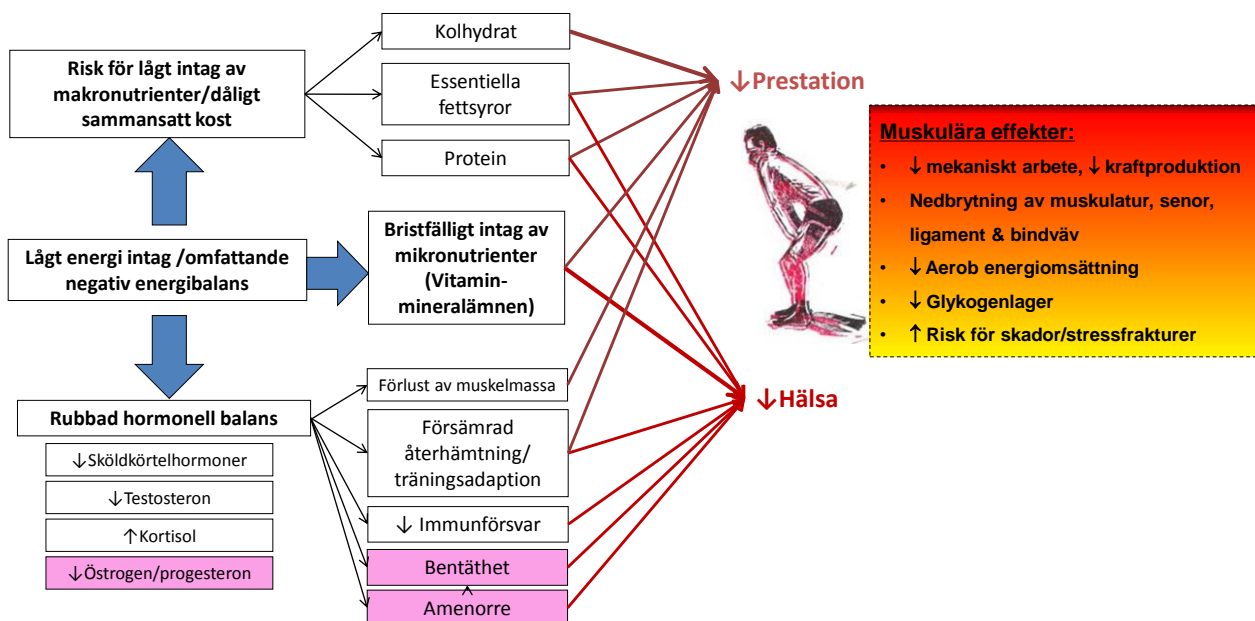
Forts. kaloriintag & kaloriutgifter ungdomsfotboll

- 10 st engelska U-17 spelares kostintag och energiförbrukning undersöktes under en 7-dagarsperiod (4 dagars träning, 2 vilodagar, 1 matchdag).
- Genomsnittligt över hela undersökningsperioden (7 dagar) konsumerade spelarna ~800 kcal mindre per dag än vad de förbrukade

Russell & Pennock (2011) J Strength Cond Res

Potentiella effekter av omfattande negativ energibalans

Aptiten räcker inte alltid till?

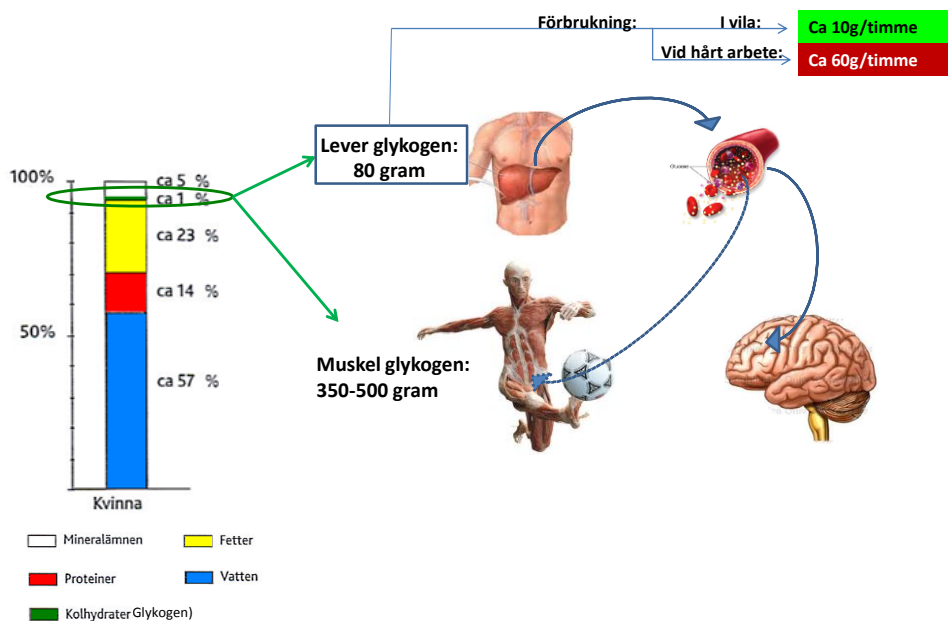
Vi reagerar olika på träning och fysiska aktivitet...

Effekt på aptit:

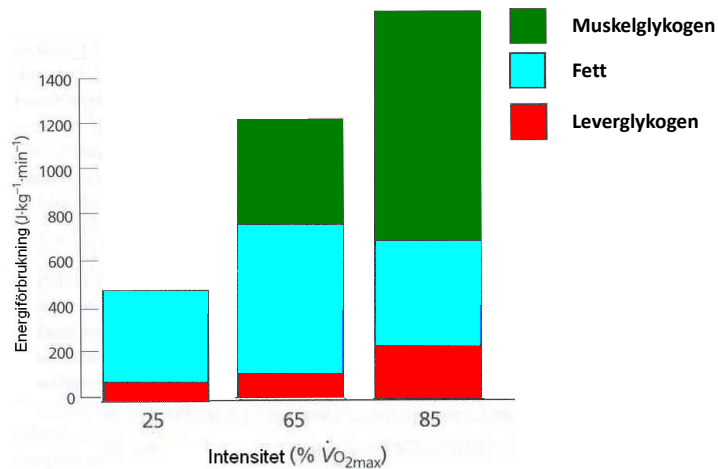
- 19 % → Ökat energiintag
- 65 % → Oförändrat energiintag
- 16 % → Minskat energiintag

(Blundell J & King N. Med Sci Sports Exerc. 31(11)5573-5583, 1999.)

Vad har vi för bränslekällor lagrade i kroppen?

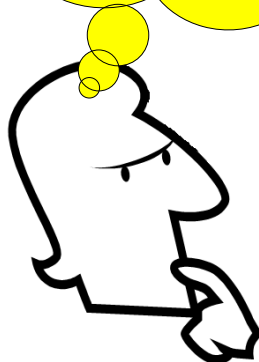

Vad använder man för "bränsle" under träning/match?

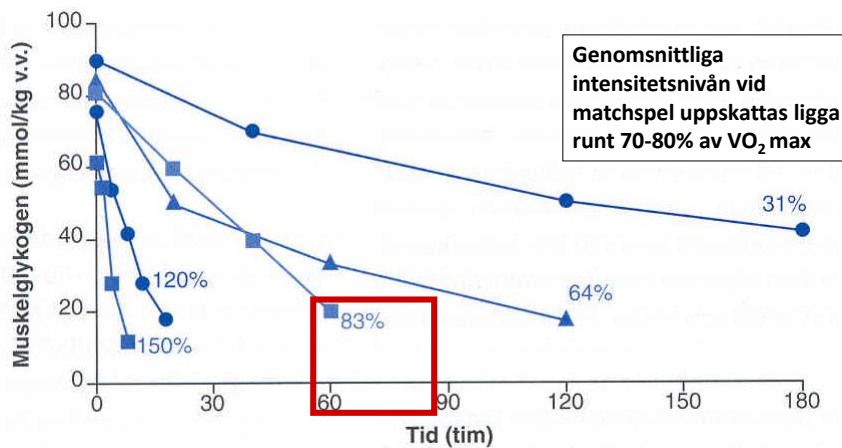
Romijn JA et al. Am J Physiol Endocrinol Metab (1994)

Ok, men om man har ätit
 "TILLRÄCKLIGT" med
 kolhydrater innan match
 eller träningspass, hur
 längre räcker då
 depåerna?

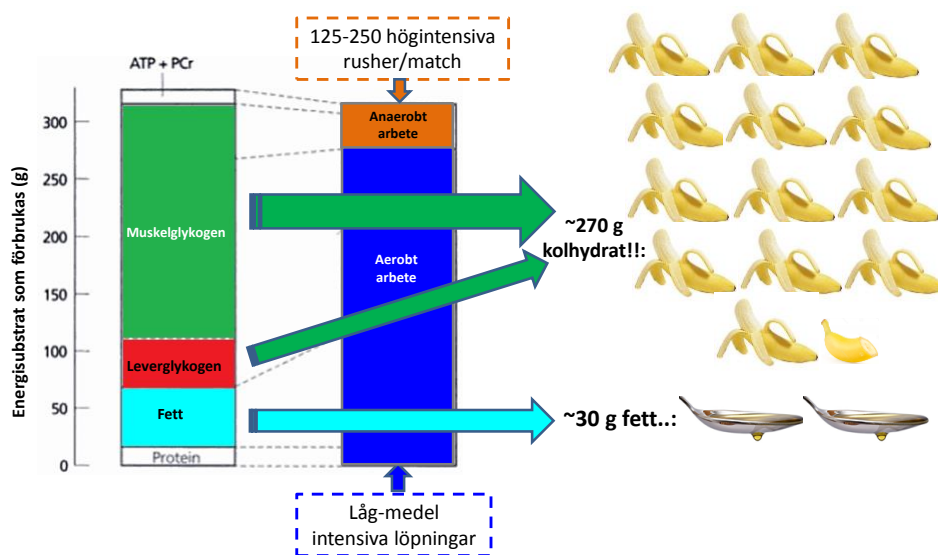

Glykogenförbrukning vid olika intensitetsnivåer

Ur Jeukendrup & Gleeson: Sports Nutrition (2004), baseras på Gollnik, Saltin, Piehl, J. Physiol. (1974)

Vad använder en högaktiv spelare för energikällor under matchspel?

Kolhydratsrekommendationer för fotbollsspelare:

Under perioder med normal träningsfrekvens:

5-7 g kolhydrat/kg kroppsvikt

Under perioder med hög tränings/matchfrekvens:

8-10 g kolhydrat/kg kroppsvikt

Journal of Sports Sciences, July 2006; 24(7): 675-685

Energy and carbohydrate for training and recovery

LOUISE M. BURKE^{1,2}, ANNE B. LOUCKS³, & NICK BROAD⁴

Detta innebär att om en person som tränar ~60-120min/dag och väger:

50 kg bör man äta 250-350 g kolhydrater/dag

60 kg " " " 300-420 g " / "

70 kg " " " 350-490 g " / "

Hur mycket innebär detta i livsmedel?

Ex. kolhydratsbehov 65 kg's individ vid 1 fotbollspass/dag
(65 kg x 6 g KH =390 g)

1 port flingor/gröt	25 g
2 msk sylt	15 g
2 bananer	46 g
1 äpple	15 g
1 apelsin	12 g
3 skivor bröd	43 g
4 dl apelsinjuice	39 g
1 tallrik pasta	69 g
1 tallrik ris	48 g
4 dl mjölk	20 g
2 dl fruktyoghurt	29 g
2 dl majs	28 g

TOTALT 390 g

Ex. kolhydratsbehov 55 kg's individ vid 1 tim träning
(55kg x 6 g KH =330 g)

1 port flingor/gröt	25g
2 msk sylt	15g
2 banan	46g
1 äpple	15g
1 apelsin	12g
3 skivor bröd	43g
3 dl apelsinjuice	29g
1 tallrik pasta	49g
1 tallrik ris	33g
4 dl mjölk	20g
2 dl fruktyoghurt	29g
1 dl majs	14g

TOTALT 330g

Specifika rekommendationer i anslutning till träning:

- Före

1: "Större" måltid 4-5 tim före (ca 2 g KH/kg kroppsvikt)

2: Mellanmål/vätska 30-60 min (ca 1 g KH/kg kroppsvikt)

- Under

Främst Vätska + KH intag i halvtidspaus

- Efter

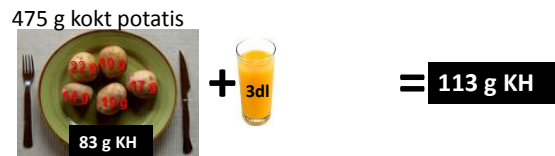
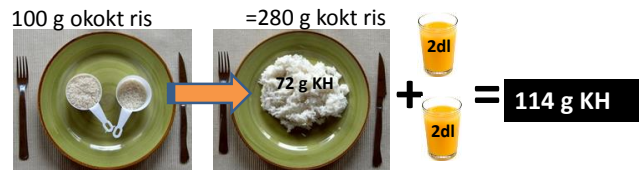

(Störst effekt upp till 2-3 tim efter avslutad aktivitet)

- Ge lagom känsla av mättnad
- "Toppa upp" glykogendepåerna
- Förlängd uthållighet (främst vid match)
- Fylla på glykogendepåerna
- Stimulera muskeluppbyggnad/ förhindra muskelnedbrytning
- Återställa immunförsvaret

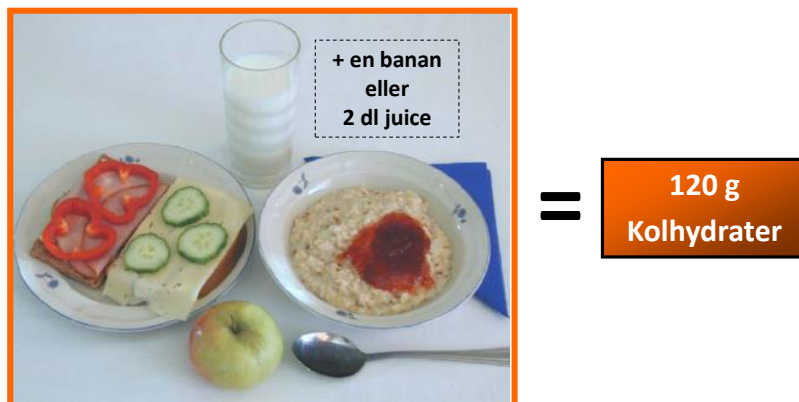
Kolhydrater (KH) före träning /match i praktiken

Exempel på större måltid ca ~4 tim före match (för en 60 kg person):

Exempel på större måltid ~4 tim före match tidigt på dagen:

(för en 60 kg person)

Exempel på mellanmål 1 tim före träning/match (för en 60 kg person):

- 1 dl flingor (Special K)
2 dl fruktyoghurt
+ vatten =59 g KH

- 250 g risgrynsgröt
2 dl mjölk
1 banan
+ vatten =63 g KH

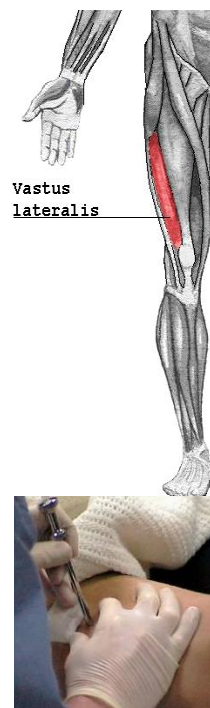
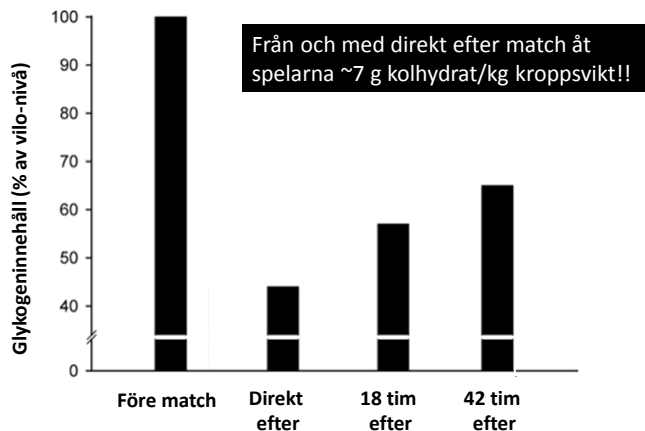
- 2 skivor bröd (lingongrova) + pålägg
2 dl apelsinjuice
1 äpple
+ vatten =63 g KH

Saker att tänka på vid intag kort före aktivitet (<60 min före):

- Att ev. undvika livsmedel med högt fett/protein/fiber-innehåll för att undvika magbesvär under aktivitet

Glykogen före & efter matchspel i fotboll

Bangsbo; Mohr; Krstrup. (2006) Physical and metabolic demands of training and match-play in the elite football player.

Återhämtning efter träning

Varför?

- Påverka träningsvaret – få ut maximalt av träningstiden!
- Förkorta återhämtningstiden
- Minska nedsättning av immunförsvaret
- Gynnsam tidpunkt för glykogeninlagring

När?

- Så snart som möjligt

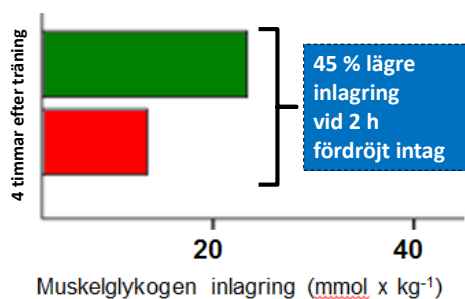
Vad?

- 👍 Protein, vätska & kolhydrater, ffa om nytt träningspass/match infaller inom kort

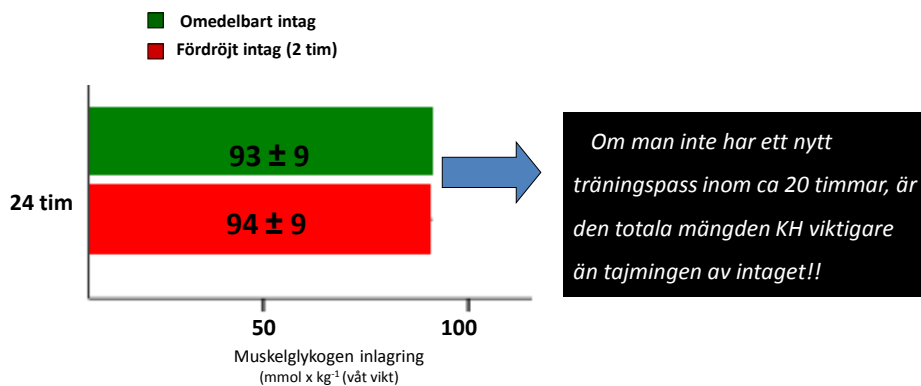
Hur mycket?

Tidpunkt för kolhydratintag

2 g kolhydrat/kg direkt eller fördröjt (2 tim) efter ett glykogenömsande träningspass

Återhämtningsmål innehållandes kolhydrater vid ≤ 1 träningspass/dag

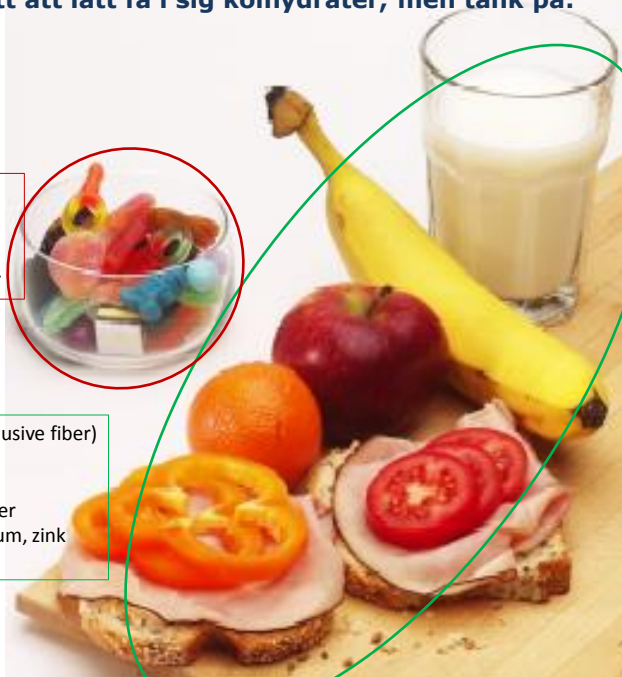

Parkin et al. *Med Sci Sports Exerc* 1997;29:220-224

Godis kan vara ett sätt att lätt få i sig kolhydrater, men tänk på:

Innehåller endast raffinerade kolhydrater + färg- & smaktillsatser
Inga vitaminer eller mineraler

Enkla & komplexa kolhydrater (inklusive fiber)
Protein
Essentiella fettsyror
Samtliga 13 vitaminer+ antioxidanter
Alla 7 mineraler (tex järn, magnesium, zink + spårämnen (selen, jod mm mm))

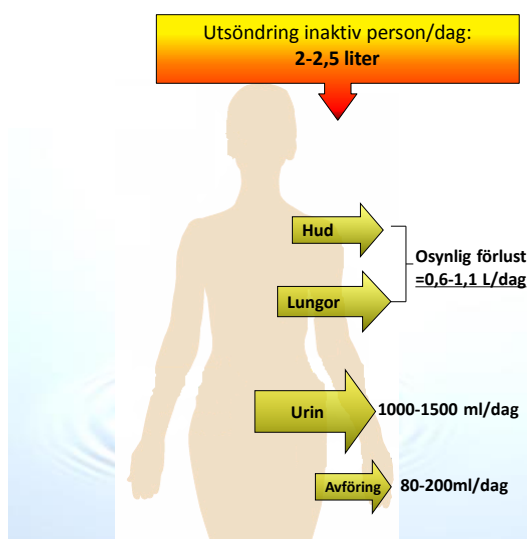
Exempel återhämningsmål vid

1 g KH/kg + 15-25 g protein/kg

Vätska och vätskestrategier för optimal prestation

- Relativt små förluster/reducerad mängd kroppsvatten påverkar prestationen negativt!

- Vid vilken grad av vätskeförlust påverkas prestationsförmågan negativt?

Effekter av varierande grad av vätskebrist

- **1-2% vätskeförlust* kan medföra**

- ↓ Uppfattningsförmåga
- ↓ reaktionsförmåga
- ↓ precisionsförmåga
- ↓ förmåga att fatta rätt beslut

*Minskning av kroppsvikten motsvarande 0,7-1,4 kg av kroppsvikten hos en 70 kg individ

- **>2% förlust:**

Nedsatt aerob kapacitet bla pga:

↓ Minskning av blodvolym

- **>3% förlust:**

Nedsatt anaerob kapacitet

↓ Minskar hjärtats slagvolym

↓ syretransport till muskulatur

↓ högentensiv maximal uthållighet (>30 sek men <2 min)

↓ värmereglering

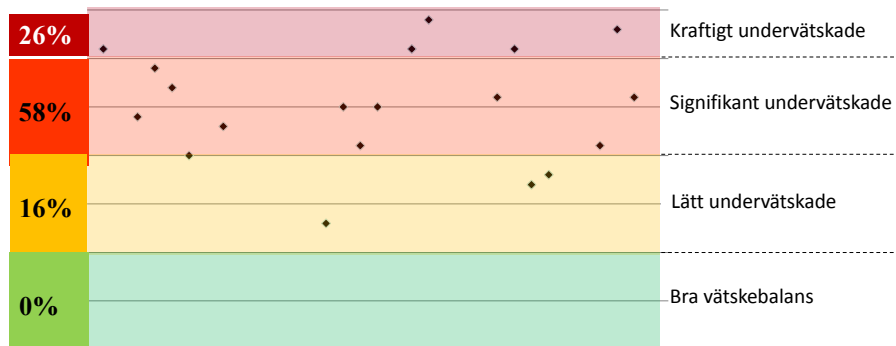
Nedsatt balansförmåga

↓ styrka

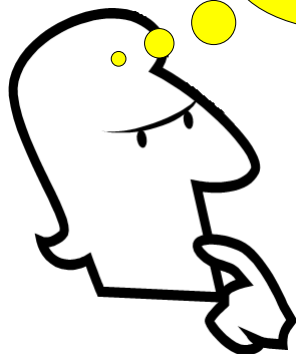
↑ skaderisk

Enbart törstkänsla är inte att lita på före träning eller tävling!

Vätskebalansmätning på 19 allsvenska fotbollsspelare ca 60 min före morgonträning:

-Hur bör man tänka gällande vätskeintag före träning/match?

Vätska före träning/tävling

- Drick 4-6 dl 2-3 timmar innan + ytterligare 2-3 dl 10-20 min före träning
- Kontrollera urinen timmarna före aktivitet!
- Om mörkare urin=drick!

*Casa et al. Journal of Athletic Training (2000)

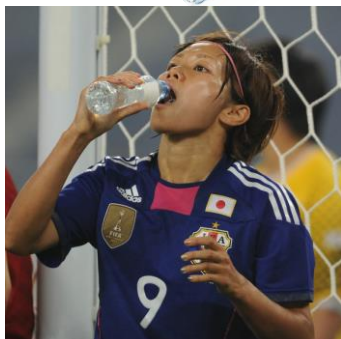
Val av dryck under match

Vatten...

eller

...sportdryck?

På vilket sätt kan ett kolhydratsintag under träning/match förbättra prestationen?

- **Minska användandet av kolhydrater lagrade i mukulaturen**
- **Påverka centrala nervsystemet**
(↑ humör, ↓ upplevd ansträngning)
- **Påverka motoriska färdigheter**
(tex precision vid skott/passningar, ökad löphastighet)

Kolhydratsintag under aktivitet

Sportdryck:

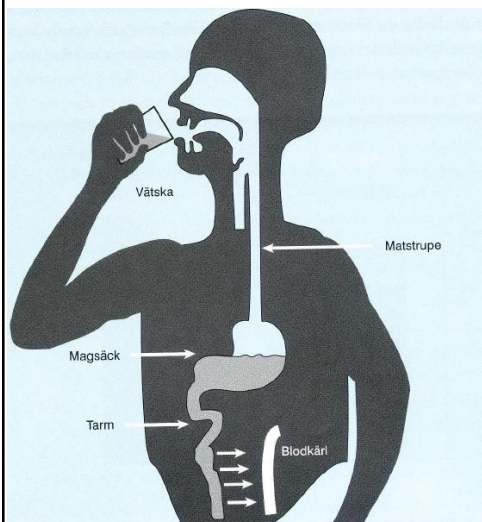
- Kolhydrat konc. 5-8% (50-80g/l)
- Salter (Na) <0.2 g/l)=↑ vätskeupptag,
stimulerar viljan att dricka, balanserar ev. upp
höga natriumförluster vid omfattande svettning

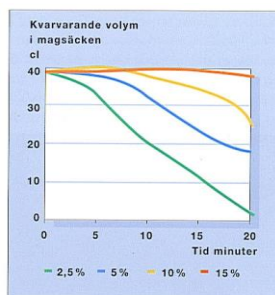
OBS! Ej att förväxla med ENERGI DRYCKER (Red bull, Monster mfl)

Vilken dryck är att föredra gällande magsäckstömning?

Magsäckstömning och kolhydratkoncentration

(Test GIH Stockholm)

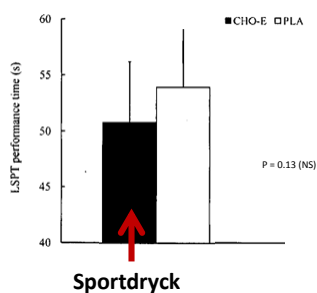
Kvarvarande volym i magsäcken:

- **2,5% = tomt**
- **5% = ca hälften kvar**
- **10% = 60-65% kvar**
- **20% = Mer än den druckna mängden**

Kolhydratsintag vid simulerat matchtillfälle

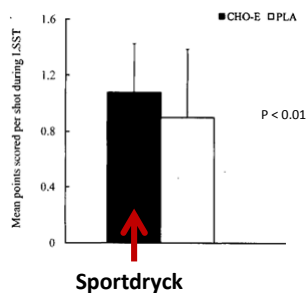
16 fotbollspelare fick dricka 1,5 dl sportdryck eller placebo var 15 min under 90 min matchtest med upprepade precisionstest efter att ha genomgått glykogenömmande aktivitet

Missade passningar

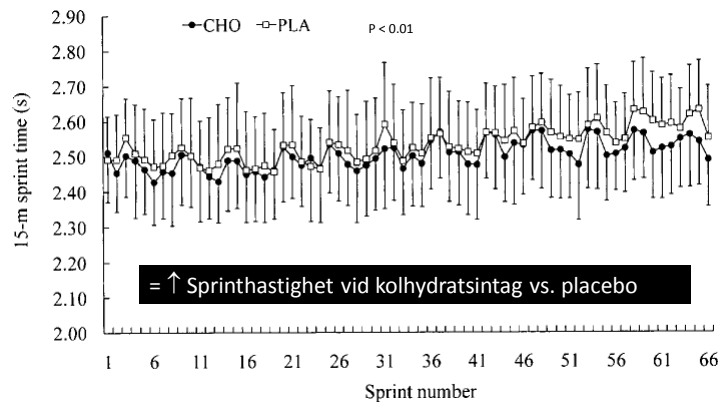
*LSPT: Loughborough Soccer Passing Test

Precision skott

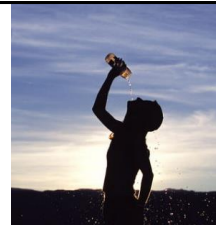
Ali, A et al. (2007) Med Sci Sports Exerc 39:(11); 1969-76

Löphastighet vid upprepade 15 sekunders sprinter

In summary, even though subjects were sprinting faster in the CHO-E trial, thus resulting in a greater overall energy expenditure, skill performance was better maintained than in the PLA trial after exercise. Within a match situation, this would indicate that players would be able to sprint faster to get to the ball, and still have the ability to make an accurate pass or shot.

Sammanfattande gällande dryck under träning & match

Vätskebehov och förmågan att dricka fysisk aktivitet är individuell – prova – träna på att dricka!

- Vatten - kortare träningspass < 90 min
- Sportdryck – längre pass än ≥ 90 min eller vid MATCH